

звітності» (дата оновлення: 01.01.2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення: 17.04.2019).

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». (дата оновлення: 01.01.2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення: 17.04.2019).

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (дата оновлення: 03.08.2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 17.04.2019).

6. Пирець Н. М. Проблеми та перспективи впровадження МСФЗ в облікову політику підприємств в Україні. *Фінансове забезпечення підприємницької діяльності*. м. Дніпропетровськ, 2015 р. С. 15–21.

7. Податковий кодекс України. (дата оновлення: 01.03.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 17.04.2019).

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» (дата оновлення: 10.01.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99> (дата звернення: 17.04.2019).

Середа А.Є.,
студентка 4 курсу факультету Економіки та підприємництва
Науковий керівник - **Гордієнко Н.І.,**
канд. екон. наук, професор кафедри ФЕБОА
Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова
м. Харків

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ

П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» визначає «фінансовий інструмент - контракт, який одночасно приводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого.»[1] Національний банк України наводить декілька визначень, найбільш доречним з них є «- це контракт, за яким одночасно в одного суб'єкта господарювання виникає фінансовий актив, а в іншого – фінансове зобов'язання або інструмент власного капіталу.»[2]

МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» надає таке визначення «Фінансовий інструмент – це будь-який контракт, який призводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання» [3]

Таким чином фінансовий інструмент можна визначити як документ (контракт) в якому визначено термін в який одне підприємство отримує грошовий потік, а інше підприємство має зобов'язання або інструмент власного капіталу.

Фінансові інструменти класифікуються на основні та похідні. Основні передбачають купівлю (продаж) або поставку (отримання) фінансових активів, в результаті чого виникають взаємні вимоги. До них відносяться фінансові активи, фінансові зобов'язання та інструменти власного капіталу. Похідні це фінансові інструменти, які передбачають можливість купівлі чи продажу права на отримання чи поставку базового активу або отримання/виплату доходу пов'язаного зі зміною деяких характеристик цього активу. Похідні включають ф'ючерси, форварди, опціони та свопи.

П(С)БО 13 класифікує фінансові інструменти таким чином: фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу, похідні фінансові інструменти.

МСФЗ 9 наводить єдину модель, яка містить такі категорії класифікації:

- оцінка за амортизаційною вартістю належать фінансові активи, які утримуються до погашення, тобто мають граничний термін погашення.

- оцінка за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки як прибутку або збитку відносяться фінансові активи, утримувані для торгівлі, тобто отримання прибутку.

- оцінка за справедливою вартістю з відображенням результатів переоцінки у сукупному доході належать фінансові активи, придбані з метою збільшення їх справедливої вартості у довгостроковій перспективі, тобто активи, що мають намір утримувати у період більше року. [4]

Фінансовий інструмент заноситься до балансу на дату підписання контракту (опціони) чи на дату появи зобов'язання (фінансові інструменти за твердими контрактами, форвард контракт).

Первісна оцінка фінансових інструментів визначається фактичною собівартістю, і складається з справедливої вартості та витрат пов'язаних з придбанням.

На подальші дати балансу відповідно до П(С)БО фінансові активи відображаються за справедливою вартістю, але це не розповсюджується на дебіторську заборгованість, що утримується не для перепродажу; фінансові інвестиції, утримувані до погашення; фінансові активи, справедлива вартість яких не може бути точно визначена; фінансові інвестиції та інші фінансові активи, які не оцінюються справедливою вартістю.

Згідно з п. 5.1 МСФЗ 9 «фінансові активи та фінансові зобов'язання первісно визнаються за їх справедливою вартістю плюс (для фінансових активів) мінус (для фінансових зобов'язань) витрати на операцію, що прямо відносяться на придбання фінансового активу чи фінансового зобов'язання.» [4]

В залежності від намірів використання фінансових активів суб'єктами господарювання МСФЗ 9 виділяє три бізнес-моделі: отримання контрактних грошових потоків від фінансового активу; отримання контрактних грошових потоків і епізодичний продаж активів; будь-які інші стратегії, у тому числі трейдингові спекуляції.

Міжнародні стандарти не вимагають переоцінку фінансових інструментів кожної дати балансу, на відміну від вітчизняних стандартів. Сума переоцінок за кілька років заноситься до складу капіталу та Звіту про інший сукупний дохід, а за звітний у Звіті про прибутки і збитки звітного року.

Перехід українських підприємств на використання в обліку фінансових інструментів міжнародних стандартів призведе до деяких складнощів пов'язаних з суперечностями та недосконалістю національного законодавства, недосвідченістю контролюючих органів у питаннях обліку та звітування за міжнародними стандартами.

Процес переходу на МСФЗ є досить тривалим та важким, тому найближчим часом доцільно внести зміни до П(С)БО 13. Щоб наблизити його до міжнародних необхідно:

- у теорії та на практиці ввести категорію «бізнес-модель», яка при класифікації фінансових інструментів визначає мету використання їх підприємством.

- залежно від класу фінансового інструмента обліковувати його за одним із трьох підходів: за амортизованою вартістю, за справедливою вартістю із відображенням змін у справедливій вартості у складі прибутків/збитків звітного періоду або іншого сукупного доходу. При знеціненні також використовувати підходи визначені в МСФЗ 9.

- у ПСБО 13 визначити конкретні умови за яких є доцільним облік за справедливою вартістю із віднесенням різниці в її змінах на інший сукупний дохід.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 559 від 09.08.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

3. МСБО 32 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/file/link/364271/file/ias-32_1.pdf.

4. IFRS 9 “Financial Instruments” – Overview [Електронний ресурс] / Deloitte. – 2014. – Режим доступу: <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs9>

5. Бурденко І. Справедлива вартість в оцінці фінансових інструментів: вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності / І.Бурденко, І.Макаренко // Вісник НБУ. – 2014. – № 2.